

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

Чорноморський національний університет імені Петра Могили

Медичний інститут

Кафедра психології

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Перший проректор

Іщенко Н.М.

«27» серпня 2020 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

СОЦІАЛЬНІ ТА ПОЛІТИЧНІ КОНФЛІКТИ

Галузь знань: 05 «Соціальні та поведінкові науки»

Спеціальність 053 «Психологія»

Розробник програми

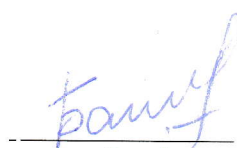
Гарант освітньої програми

Завідувач кафедри психології

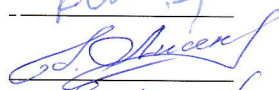
Директор медичного інституту

Директор ННІ ППО

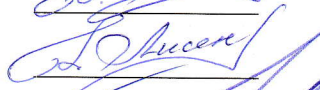
Начальник НМВ

І.М. Хоржевська

І.П. Лисенкова

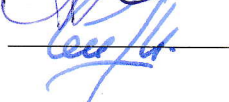
І.П. Лисенкова

Г.В. Грищенко

Г.Л. Норд

С.І. Шкірчак

Миколаїв – 2020 рік

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показника	Характеристика дисципліни	
Найменування дисципліни	Соціальні та політичні конфлікти	
Галузь знань	05 «Соціальні та поведінкові науки»	
Спеціальність	053 «Психологія»	
Спеціалізація (якщо є)		
Освітня програма	Психологія	
Рівень вищої освіти	Магістр	
Статус дисципліни	Вибіркова	
Курс навчання	VI	
Навчальний рік	2020-2021	
Номери семестрів:	Денна форма	Заочна форма
	11-й	17-й
Загальна кількість кредитів ЄКТС/годин	4 кредита / 120 годин	
Структура курсу: – лекції – групові заняття (практичні, лабораторні, півгрупові) – годин самостійної роботи студентів	Денна форма	Заочна форма
	15 год	8 год
	30 год	8 год
	75 год	104 год
Відсоток аудиторного навантаження	38 %	13 %
Мова викладання	українська	
Форма проміжного контролю (якщо є)	залік (11-й семестр)	залік (17 семестр)

2. Мета, завдання та результати вивчення дисципліни

Метою курсу «Соціальні і політичні конфлікти» є ознайомлення студентів психологічної спеціальності з основними положеннями цієї навчальної дисципліни. Зокрема з понятійним апаратом, методологією, найбільш загальними відомостями про історію розвитку даної науки; дисципліна дає ґрунтовне ознайомлення з досягненнями психології у сфері міжгрупового конфлікту: соціального, економічного, духовного, політичного. Метою викладання навчальної дисципліни є надання майбутньому магістру-психологу базових теоретичних та практичних знань відносно соціальних і політичних конфліктів, особливостей їх динаміки і специфіки управління ними.

Завданнями вивчення дисципліни є: ознайомлення з типологією різних соціальних і політичних конфліктів; розуміння основних етапів формування конфліктів в великих і малих соціальних групах; формування у студентів навичок та умінь управління конфліктами різноманітних типів і оволодіння методами консультування опозиційних сторін з питань зниження конфліктної напруженості. Також завданням викладання дисципліни є сприяння формуванню гармонійно розвиненої особистості, забезпечення студентів міцними знаннями з соціальної психології конфлікту з подальшим їх практичним використанням, закладення фундаменту ефективного оволодіння і наступного використання знань інших галузей психології.

Студенти **повинні знати:**

- основні концепції, теорії конфлікту;
- підходи до розуміння соціальних і політичних процесів, що відбуваються, і типологію конфліктів;
- теоретичні підходи до процесу управління політичного конфлікту;
- стадії політичного конфлікту: методи, способи управління конфліктами;
- співвідношення конфліктів і консенсусів.

Окрім того, студенти **повинні вміти:**

- визначити тип конфлікту, його сторони, їх позиції;
- вибрати підхід, стиль і спосіб управління конфліктом;
- використовувати інформаційне змагання як метод регулювання конфліктом;
- визначити механізми оптимального вибору підходів, способів і стилів поведінки учасників конфлікту;
- визначити стадії ефективного управління конфліктом;
- вибрати методи оптимізації конфлікту.

А також, володіти:

- знаннями теорії конфлікту;
- умінням використовувати теоретичні знання для використання в процесі управління конфлікту;
- методиками управління конфлікту;

- навичками роботи з протиборчими сторонами конфлікту;
- методами інформаційного забезпечення процесу роботи з конфліктом.

ПРОГРАМНІ КОМПЕТЕНЦІЇ

Загальні компетентності (ЗК):

- ЗК1. Здатність застосовувати знання в практичних ситуаціях.
- ЗК3. Здатність регенерувати нові ідеї (креативність).
- ЗК4. Уміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми.
- ЗК5. Цінування та повага різноманітності та мультикультурності.
- ЗК6. Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів).
- ЗК7. Здатність діяти соціально відповідно та свідомо.
- ЗК9. Здатність мотивувати людей та рухатись до спільної мети.
- ЗК11. Здатність орієнтуватися у постійно змінних умовах соціального середовища та ефективно будувати гармонійні стосунки з оточенням.
- ЗК12. Здатність приймати обґрунтоване рішення, працювати в команді.

Фахові компетентності спеціальності (ФК):

- СК3. Здатність обирати і застосовувати валідні та надійні методи наукового дослідження та / або доказові методики і техніки практичної діяльності.
- СК4. Здатність здійснювати практичну діяльність (тренінгову, психотерапевтичну, консультаційну, психодіагностичну та іншу залежно від спеціалізації) з використанням науково верифікованих методів та технік.
- СК5. Здатність організовувати та реалізовувати просвітницьку та освітню діяльність для різних категорій населення у сфері психології.
- СК6. Здатність ефективно взаємодіяти з колегами в моно- та мультидисциплінарних командах.
- СК7. Здатність приймати фахові рішення у складних і непередбачуваних умовах, адаптуватися до нових ситуацій професійної діяльності.
- СК8. Здатність оцінювати межі власної фахової компетентності та підвищувати професійну кваліфікацію.
- СК9. Здатність дотримуватись у фаховій діяльності норм професійної етики та керуватись загальнолюдськими цінностями.
- СК11. Здатність ефективно взаємодіяти та співпрацювати з представниками інших професійних груп.

ПРОГРАМНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

- ПР1. Здійснювати пошук, опрацювання та аналіз професійно важливих знань із використанням сучасних інформаційно-комунікаційних технологій.
- ПР2. Вміти організовувати та проводити психологічне дослідження із застосуванням валідних та надійних методів.
- ПР3. Узагальнювати емпіричні дані та сформулювати теоретичні висновки.
- ПР4. Робити психологічний прогноз щодо розвитку особистості, груп,

організації.

ПР5. Розробляти програми психологічних інтервенцій (тренінг, психотерапія, консультування тощо), провадити їх в індивідуальній та груповій роботі, оцінювати якість.

ПР6. Розробляти просвітницькі матеріали та освітні програми, впроваджувати їх, отримувати зворотній зв'язок, оцінювати якість.

ПР7. Доступно і аргументовано представляти результати досліджень у писемній та усній формах, брати участь у фахових дискусіях.

ПР9. Вирішувати етичні дилеми з опорою на норми закону, етичні принципи та загальнолюдські цінності.

ПР13. Обґрунтовувати і продуктивно забезпечувати розвиток і корекцію діяльності індивіда, соціальної групи.

3. Програма навчальної дисципліни

Денна форма:

№ з/п	Теми	Лекції	Групові заняття	СРС, в т.ч. індивідуальна
МОДУЛЬ I. Конфлікт як явище соціального життя.				
Блок 1. Причини, функції, протікання соціального конфлікту				
1.	Предмет та задачі конфліктології як науки. Конфлікт як явище соціального життя	1	2	3
2.	Причини соціальних конфліктів. Функції та наслідки конфлікту	2	2	3
3.	Методологія соціальних і політичних конфліктів	1	1	3
4.	Структурні елементи конфлікту та класифікація конфліктів	1	1	3
	Підсумкова контрольна робота за блоком 1.	-	2	5
Усього – 30 год. Кредитів ECTS – 1.		5	8	17
МОДУЛЬ II. Конфлікти у різних сферах суспільного життя				
Блок 2. Соціальні конфлікти у різних сферах				
5.	Конфлікти у економічній сфері суспільного життя	1	1	7
6.	Конфлікти у духовній сфері	1	1	4
7.	Моральні, ідеологічні та інтелектуальні конфлікти	1	2	7
8.	Характеристика шляхів розв'язання соціальних конфліктів	1	2	4
9.	Соціальні конфлікту у сучасному українському	1	2	4

	суспільстві			
	Підсумкова контрольна робота за блоком 2.	-	2	4
Усього – 45 год. Кредитів ECTS – 1,5		5	10	30
МОДУЛЬ III. Політичний конфлікт				
Блок 3. Поняття, типологія, розв'язання політичного конфлікту				
10	Поняття і сутність політичного конфлікту	1	2	6
11	Учасники і суб'єктивна складова конфлікту	1	2	5
12	Основні теорії виникнення політичних конфліктів	1	2	4
13	Типологія політичних конфліктів.	1	2	4
14	Насильство у політичних конфліктах. Технології регулювання політичних конфліктів	1	2	5
Підсумкова контрольна робота за блоком 3.		-	2	4
Усього – 45год. Кредитів ECTS – 1,5.		5	12	28
Всього за курсом – 120год. Кредитів ECTS – 4		15	30	75

Заочна форма:

	Теми	Лекції	Практичні (семінарські, лабораторні, півгрупові)	Самостійна робота
1	Конфлікт як явище соціального життя. Причини і протікання	2	2	22
2	Соціальні, економічні і духовні конфлікти	2	2	24
3	Поняття і сутність політичного конфлікту. Класифікація	2	2	22
4	Технології регулювання політичних конфліктів	2	2	36
	Всього за курсом	8	8	104

4. Зміст навчальної дисципліни

4.1. План лекцій

№	Тема заняття / план
1	Тема 1. Предмет та задачі конфліктології як науки. Конфлікт як явище соціального життя 1. Конфліктологія як наука і навчальна дисципліна

	<ol style="list-style-type: none"> 2. Поняття соціального конфлікту. 3. Історія дослідження явища соціального конфлікту. 4. Атрибути та складові соціального конфлікту.
2	<p>Тема 2. Причини соціальних конфліктів. Функції та наслідки конфлікту</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Причини соціальних конфліктів. 2. Динаміка перебігу соціальних конфліктів. 3. Функції соціальних конфліктів. 4. Наслідки соціальних конфліктів.
3	<p>Тема 3. Методологія соціальних і політичних конфліктів</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Конфліктологія у системі наукового знання. 2. Проблема конфліктної взаємодії в суспільстві. 3. Принципи розуміння конфлікту. Соціологія конфлікту. 4. Закони, категорії, методи конфліктології. Становлення конфліктології.
4	<p>Тема 4. Структурні елементи конфлікту та класифікація конфліктів</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Рівні прояву і компоненти у структурі конфлікту. 2. Основні складові конфлікту. 3. Класифікація конфліктів за різними теоріями. 4. Учасники та умови у яких відбувається конфлікт. 5. Динаміка соціального конфлікту.
5	<p>Тема 5. Конфлікти у економічній сфері суспільного життя</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Предмет та об'єкт економічного конфлікту. 2. Трудовий конфлікт, його форми. 3. Форми дії у економічному конфлікті. 4. Управління та попередження даного виду конфлікту.
6	<p>Тема 6. Конфлікти у духовній сфері</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Види конфліктів у духовній сфері. 2. Основними формами прояву. 3. Конфлікти цінностей і культур. 4. Релігійні конфлікти.
7	<p>Тема 7. Моральні, ідеологічні та інтелектуальні конфлікти</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Ідеологічний та історичний аспекти моральних конфліктів. 2. Інтелектуальні конфлікти, їх причини і протікання. 3. Конфлікт у психологічній науці. Історичні приклади.
8	<p>Тема 8. Характеристика шляхів розв'язання соціальних конфліктів</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Класифікація прогнозування конфліктів. 2. Етапи часткового і повного запобігання конфліктів. 3. Методи врегулювання конфліктів. Вирішення конфлікту. 4. Діагностика конфлікту. Розробка стратегій рішення конфлікту. 5. "Силова", компромісна і "інтегративна" моделі рішення конфлікту. 6. Демократичний процес контролю над конфліктними ситуаціями.
9	<p>Тема 9. Соціальні конфлікту у сучасному українському суспільстві</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Розвиток соціології конфлікту в Україні. 2. Сучасні соціальні конфлікти.

	<p>3. Конфлікти у духовній сфері нашого суспільства.</p> <p>4. Ідеологічні конфлікти в Україні.</p>
10	<p>Тема 10. Поняття і сутність політичного конфлікту</p> <p>1. Поняття та сутність політичного конфлікту.</p> <p>2. Функції політичного конфлікту.</p> <p>3. Причини виникнення політичних конфліктів.</p>
11	<p>Тема 11. Учасники і суб'єктивна складова конфлікту</p> <p>1. Компоненти політичного конфлікту.</p> <p>2. Політична боротьба, її основні принципи.</p> <p>3. Головні ознаки конфліктної ситуації та конфлікту.</p> <p>4. Причин політичних конфліктів у тоталітарних режимах.</p> <p>5. Основа конфлікту у ліберально-демократичних режимах.</p>
12	<p>Тема 12. Основні теорії виникнення політичних конфліктів</p> <p>1. Точка зору К. Маркс, Р. Дарендорф, М. Дюверже та ін. на політичний конфлікт.</p> <p>2. Західна концепція (Дж. Бертон, К. Ледерер, Дж. Де-віс, Р. Інглхарт, Д. Істон, О. Надлер).</p> <p>3. Соціально-психологічна концепція З. Фрейда.</p>
13	<p>Тема 13. Типологія політичних конфліктів. Зовнішньополітичні та внутрішньодержавні конфлікти</p> <p>1. Типологія політичних конфліктів.</p> <p>2. Зовнішньополітичні та внутрішньодержавні конфлікти.</p> <p>3. Політичні кризи.</p>
14	<p>Тема 14. Насильство у політичних конфліктах. Технології регулювання політичних конфліктів</p> <p>1. Психологічні характеристики сутності насилля у політиці.</p> <p>2. Види політичного насилля.</p> <p>3. Форми політичного насилля.</p> <p>4. Процес розв'язання політичного конфлікту</p> <p>5. Шляхи подолання політичних конфліктів.</p>

План лекцій (заочна форма)

№	Тема заняття / план
1	<p>Тема 1. Конфлікт як явище соціального життя. Причини і протікання</p> <p>1. Причини соціальних конфліктів.</p> <p>2. Динаміка перебігу соціальних конфліктів.</p> <p>3. Функції соціальних конфліктів.</p> <p>4. Наслідки соціальних конфліктів.</p> <p>5. Класифікація конфліктів за різними теоріями.</p> <p>6. Учасники та умови у яких відбувається конфлікт.</p> <p>7. Динаміка соціального конфлікту.</p>
	<p>Тема 2. Соціальні, економічні і духовні конфлікти</p> <p>1. Предмет та об'єкт економічного конфлікту.</p> <p>2. Трудовий конфлікт, його форми.</p>

2	<ul style="list-style-type: none"> 3. Форми дії у економічному конфлікті. 5. Управління та попередження даного виду конфлікту. 6. Види конфліктів у духовній сфері. 7. Характеристика шляхів розв'язання соціальних конфліктів.
3	<p>Тема 3. Поняття і сутність політичного конфлікту. Класифікація</p> <ul style="list-style-type: none"> 1. Поняття та сутність політичного конфлікту. 2. Функції політичного конфлікту. 3. Причини виникнення політичних конфліктів. 4. Головні ознаки конфліктної ситуації та конфлікту. 5. Типологія політичних конфліктів. 6. Зовнішньополітичні та внутрішньодержавні конфлікти. 7. Типологія політичних конфліктів.
4	<p>Тема 4. Технології регулювання політичних конфліктів</p> <ul style="list-style-type: none"> 1. Процес розв'язання політичного конфлікту. 2. Підходи до врегулювання політичних конфліктів. 3. Методи подолання політичних конфліктів. 4. Шляхи подолання політичних конфліктів.

4.2. План групових занять денної форми

№	Тема заняття / план
1	<p>Тема 1. Предмет та задачі конфліктології як науки. Конфлікт як явище соціального життя</p> <ul style="list-style-type: none"> 1. Конфліктологія як наука і навчальна дисципліна 2. Поняття соціального конфлікту. 3. Історія дослідження явища соціального конфлікту. 4. Атрибути та складові соціального конфлікту.
2	<p>Тема 2. Причини соціальних конфліктів. Функції та наслідки конфлікту</p> <ul style="list-style-type: none"> 1. Причини соціальних конфліктів. 2. Динаміка перебігу соціальних конфліктів. 3. Функції соціальних конфліктів. 4. Наслідки соціальних конфліктів.
3	<p>Тема 3. Методологія соціальних і політичних конфліктів</p> <ul style="list-style-type: none"> 1. Конфліктологія у системі наукового знання. 2. Проблема конфліктної взаємодії в суспільстві. 3. Принципи розуміння конфлікту. Соціологія конфлікту. 4. Закони, категорії, методи конфліктології. Становлення конфліктології.
4	<p>Тема 4. Структурні елементи конфлікту та класифікація конфліктів</p> <ul style="list-style-type: none"> 1. Рівні прояву і компоненти у структурі конфлікту. 2. Основні складові конфлікту. 3. Класифікація конфліктів за різними теоріями. 4. Учасники та умови у яких відбувається конфлікт. 5. Динаміка соціального конфлікту.
5	<p>Тема 5. Конфлікти у економічній сфері суспільного життя</p>

	<ol style="list-style-type: none"> 1. Предмет та об'єкт економічного конфлікту. 2. Трудовий конфлікт, його форми. 3. Форми дії у економічному конфлікті. 4. Управління та попередження даного виду конфлікту.
6	<p>Тема 6. Конфлікти у духовній сфері</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Види конфліктів у духовній сфері. 2. Основними формами прояву. 3. Конфлікти цінностей і культур. 4. Релігійні конфлікти.
7	<p>Тема 7. Моральні, ідеологічні та інтелектуальні конфлікти</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Ідеологічний та історичний аспекти моральних конфліктів. 2. Інтелектуальні конфлікти, їх причини і протікання. 3. Конфлікт у психологічній науці. Історичні приклади.
8	<p>Тема 8. Характеристика шляхів розв'язання соціальних конфліктів</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Класифікація прогнозування конфліктів. 2. Етапи часткового і повного запобігання конфліктів. 3. Методи врегулювання конфліктів. Вирішення конфлікту. 4. Діагностика конфлікту. Розробка стратегій рішення конфлікту. 5. "Силова", компромісна і "інтегративна" моделі рішення конфлікту. 6. Демократичний процес контролю над конфліктними ситуаціями.
9	<p>Тема 9. Соціальні конфлікти у сучасному українському суспільстві</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Розвиток соціології конфлікту в Україні. 2. Сучасні соціальні конфлікти. 3. Конфлікти у духовній сфері нашого суспільства. 4. Політичні конфлікти в Україні.
10	<p>Тема 10. Поняття і сутність політичного конфлікту</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Поняття та сутність політичного конфлікту. 2. Функції політичного конфлікту. 3. Причини виникнення політичних конфліктів.
11	<p>Тема 11. Учасники і суб'єктивна складова конфлікту</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Компоненти політичного конфлікту. 2. Політична боротьба, її основні принципи. 3. Головні ознаки конфліктної ситуації та конфлікту. 4. Причин політичних конфліктів у тоталітарних режимах. 5. Основа конфлікту у ліберально-демократичних режимах.
12	<p>Тема 12. Основні теорії виникнення політичних конфліктів</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Точка зору К. Маркс, Р. Дарендорф, М. Дюверже та ін. на політичний конфлікт. 2. Західна концепція (Дж. Бертон, К. Ледерер, Дж. Де-віс, Р. Інглхарт, Д. Істон, О. Надлер). 3. Соціально-психологічна концепція З. Фрейда.
13	<p>Тема 13. Типологія політичних конфліктів. Зовнішньополітичні та внутрішньодержавні конфлікти</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Типологія політичних конфліктів.

	2. Зовнішньополітичні та внутрішньодержавні конфлікти. 3. Політичні кризи.
14	Тема 14. Насильство у політичних конфліктах 1. Психологічні характеристики сутності насилля у політиці. 2. Види політичного насилля. 3. Форми політичного насилля. 4. Шляхи подолання політичних конфліктів

План групових занять (заочна форма)

№	Тема заняття / план
1	Тема 1. Конфлікт як явище соціального життя. Причини і протікання 1. Причини соціальних конфліктів. 2. Динаміка перебігу соціальних конфліктів. 3. Функції соціальних конфліктів. 4. Наслідки соціальних конфліктів. 5. Класифікація конфліктів за різними теоріями. 6. Учасники та умови у яких відбувається конфлікт. 7. Динаміка соціального конфлікту.
2	Тема 2. Соціальні, економічні і духовні конфлікти 1. Предмет та об'єкт економічного конфлікту. 2. Трудовий конфлікт, його форми. 3. Форми дії у економічному конфлікті. 4. Управління та попередження даного виду конфлікту. 5. Види конфліктів у духовній сфері. 6. Характеристика шляхів розв'язання соціальних конфліктів.
3	Тема 3. Поняття і сутність політичного конфлікту. Класифікація 1. Поняття та сутність політичного конфлікту. 2. Функції політичного конфлікту. 3. Причини виникнення політичних конфліктів. 4. Головні ознаки конфліктної ситуації та конфлікту. 5. Типологія політичних конфліктів. 6. Зовнішньополітичні та внутрішньодержавні конфлікти. 7. Типологія політичних конфліктів.
4	Тема 4. Технології регулювання політичних конфліктів 1. Процес розв'язання політичного конфлікту. 2. Підходи до врегулювання політичних конфліктів. 3. Методи подолання політичних конфліктів. 4. Шляхи подолання політичних конфліктів.

4.3. Завдання для самостійної роботи

Під час вивчення дисципліни студенти отримають бали за такі види робіт:

1. Відповіді на групових заняттях.
2. Підготовка та написання підсумкових контрольних робіт.

3. Написання есе з теми «Науковий конфлікт у психологічній науці».

4. Підготовка презентації до теми з дисципліни.

1. Відповіді на групових заняттях. Всього для студентів *денної форми*, навчальним планом передбачено 30 год. групових занять. Відповідь на занятті оцінюється максимум в 2 бали, в результаті працюючи протягом семестру на 15 практичних заняттях, студент має змогу отримати 30 балів.

Для студентів *заочної форми* навчання максимальна кількість балів за відповіді на практичних заняттях становить 20 (4*5 балів).

2. Підготовка та написання підсумкових контрольних робіт. Написання контрольної роботи є одним із засобів оцінки знань студентів. Контрольні роботи проводяться відповідно до завершення вивчення модуля дисципліни. Всього робочою програмою передбачено 3 контрольні роботи, кожна з яких має декілька варіантів завдань. Студенти отримують питання відповідно до варіанту і мають 60 хв. на розв'язання завдань. Максимальна кількість балів – 15 (5*3).

3. Написання есе з теми «Інтелектуальні соціальні конфлікти - науковий конфлікт у психологічній науці». Протягом семестру студент виконує завдання і може презентувати готову роботу на практичному занятті. Максимальна кількість балів – 15, для студентів заочної форми – 22.

4. Підготовка презентації до теми з дисципліни. За власним вибором студент обирає будь-яку тему з дисципліни «Соціальні та політичні конфлікти». Із застосуванням комп'ютерних інформаційних технологій (PowerPoint – Презентація) студент готує презентацію на 10-15 хвилин. Захист здійснюється на груповому занятті. Максимальна кількість балів – 10, для студентів заочної форми – 13..

4.4. Забезпечення освітнього процесу

Освітній процес повністю забезпечується «Соціальні та політичні конфлікти».

I. Методи організації та здійснення навчально-пізнавальної діяльності.

1) За джерелом інформації:

- Словесні: лекція (традиційна, проблемна, лекція-прес-конференція) із застосуванням комп'ютерних інформаційних технологій (PowerPoint – Презентація), семінари, пояснення, розповідь, бесіда.
- Наочні: спостереження, ілюстрація, демонстрація.
- Практичні: вправи.

2) За логікою передачі і сприймання навчальної інформації: індуктивні, дедуктивні, аналітичні, синтетичні.

3) За ступенем самостійності мислення: репродуктивні, пошукові, дослідницькі.

4) За ступенем керування навчальною діяльністю: під керівництвом викладача; самостійна робота студентів: з книгою; виконання індивідуальних навчальних проектів.

II. Методи стимулювання інтересу до навчання і мотивації навчально-пізнавальної діяльності:

1) Методи стимулювання інтересу до навчання: навчальні дискусії; інтерактивні методи навчання, створення ситуацій пізнавальної новизни та зацікавленості.

Для оцінки знань, умінь і навичок студентів при вивченні даного курсу використовуються наступні методи контролю: фронтальне опитування, письмове опитування, групові заняття, модульні контрольні роботи, творчі завдання.

5.1. Питання до підсумкової контрольної роботи № 1.

1. Конфліктологія як наука
2. Конфліктологія як навчальна дисципліна
3. Причини соціальних конфліктів
4. Функції соціальних конфліктів
5. Динаміка соціального конфлікту
6. Наслідки соціального конфлікту

Чорноморський національний університет імені Петра Могили

Другий (магістерський) рівень вищої освіти

Галузь знань: 05 – Соціальні та поведінкові науки

Спеціальність - 053 «Психологія»

Навчальна дисципліна – **Соціальні та політичні конфлікти**

Підсумкова контрольна робота № 1.

Варіант № 1.

1. Конфліктологія як наука (1 б)
2. Причини соціальних конфліктів (2 б)
3. Динаміка соціального конфлікту (2 б)

Чорноморський національний університет імені Петра Могили

Другий (магістерський) рівень вищої освіти

Галузь знань: 05 – Соціальні та поведінкові науки

Спеціальність - 053 «Психологія»

Навчальна дисципліна – **Соціальні та політичні конфлікти**

Підсумкова контрольна робота № 1.

Варіант № 2.

1. Конфліктологія як навчальна дисципліна (1 б)
2. Функції соціальних конфліктів (2 б)
3. Наслідки соціального конфлікту (2 б)

5.2. Питання до підсумкової контрольної роботи № 2.

1. Предмет та об'єкт економічного конфлікту. Приклад
2. Види конфліктів у духовній сфері.
3. Причини конфліктів у духовній сфері.
4. Ідеологічний та історичний аспекти моральних конфліктів. Приклад

5. Інтелектуальні конфлікти, їх причини і протікання.
6. Інтелектуальні конфлікти, їх причини і протікання. Приклад
7. Сучасні соціальні конфлікти в Україні.

Чорноморський національний університет імені Петра Могили

Другий (магістерський) рівень вищої освіти
Галузь знань: 05 – Соціальні та поведінкові науки
Спеціальність - 053 «Психологія»

Навчальна дисципліна – **Соціальні та політичні конфлікти**

Підсумкова контрольна робота № 2.

Варіант № 1.

1. Предмет та об'єкт економічного конфлікту. Приклад(1 б)
2. Види конфліктів у духовній сфері. (2 б)
3. Ідеологічні конфлікти в Україні. Приклад. (1 б)
4. Інтелектуальні конфлікти. Приклад. (1 б)

Чорноморський національний університет імені Петра Могили

Другий (магістерський) рівень вищої освіти
Галузь знань: 05 – Соціальні та поведінкові науки
Спеціальність - 053 «Психологія»

Навчальна дисципліна – **Соціальні та політичні конфлікти**

Підсумкова контрольна робота № 2.

Варіант № 2.

1. Предмет та об'єкт економічного конфлікту. Приклад(1 б)
2. Причини конфліктів у духовній сфері. (2 б)
3. Моральні конфлікти в Україні. Приклад. (1 б)
4. Інтелектуальні конфлікти. Приклад. (1 б)

5.3. Питання до підсумкової контрольної роботи № 3.

1. Поняття та сутність політичного конфлікту
2. Функції політичного конфлікту
3. Причин політичних конфліктів у тоталітарних режимах
4. Основа конфлікту у ліберально-демократичних режимах
5. Типологія політичних конфліктів. Зовнішньополітичні конфлікти
6. Типологія політичних конфліктів. Внутрішньодержавні конфлікти
7. Шляхи подолання політичних конфліктів

Чорноморський національний університет імені Петра Могили

Другий (магістерський) рівень вищої освіти

Галузь знань: 05 – Соціальні та поведінкові науки

Спеціальність - 053 «Психологія»

Навчальна дисципліна – **Соціальні та політичні конфлікти**

Підсумкова контрольна робота № 3.

Варіант № 1.

1. Поняття та сутність політичного конфлікту (1 б)
2. Причин політичних конфліктів у тоталітарних режимах (1 б)
3. Типологія політичних конфліктів. Зовнішньополітичні конфлікти (1 б)
4. Шляхи подолання політичних конфліктів (2 б)

Чорноморський національний університет імені Петра Могили

Другий (магістерський) рівень вищої освіти

Галузь знань: 05 – Соціальні та поведінкові науки

Спеціальність - 053 «Психологія»

Навчальна дисципліна – **Соціальні та політичні конфлікти**

Підсумкова контрольна робота № 3.

Варіант № 2.

1. Функції політичного конфлікту (1 б)
2. Основа конфлікту у ліберально-демократичних режимах (1 б)
3. Типологія політичних конфліктів. Внутрішньодержавні конфлікти(1 б)
4. Шляхи подолання політичних конфліктів (2 б)

6. Підсумковий контроль (залік)

Питання до заліку

1. Предмет конфліктології.
2. Методи конфліктологічної науки: загальні та спеціальні.
3. Основні категорії та закони.
4. Функції конфліктології.
5. Роль конфліктологічних знань у професійному призначенні юриста.

6. Конфліктологія в системі соціальних наук: проблеми взаємодії.
7. Історична традиція в дослідженні проблем конфлікту: від Античності до Нового часу.
8. Внесок психологічних концепцій в теорію конфліктології.
9. Девіантна поведінка та аномія як форми конфлікту (Е. Дюркгейм, Р. Мертон).
10. Модель інноваційного конфлікту.
11. Діалектичний аналіз природи конфлікту; закономірності його розвитку.
12. Марксизм про сутність і призначення класових конфліктів.
13. Поняття «конфлікту»: різноманітність інтерпретацій, специфічні риси.
14. Предмет і об'єкт конфлікту; зв'язок протиріччя і конфлікту.
15. Проблема меж конфлікту; його соціальні функції.
16. Типологія соціальних конфліктів за різними критеріями.
17. Чистий, змішаний, прихований, «помилковий» конфлікт.
18. Масштаби конфліктів. Поняття «легітимного поля» у конфлікті.
19. Джерела конфліктів на соціальному та між особистому рівні. Концепція дери́вації.
20. Проблема конфлікту всередині особистості. Ірраціональна мотивація внутрішнього конфлікту людини.
21. Об'єктивні та суб'єктивні чинники конфліктів.
22. Рушійні сили конфлікту (ресурсно-ціннісний підхід).
23. Конфлікти духовної сфери як ціннісна проблема.
24. Конфлікти в галузі культури і мистецтва.
25. Ідеологічна конфронтація як ціннісний конфлікт.
26. Особливості та різновиди релігійних конфліктів.
27. Економічний конфлікт як зіткнення інтересів потреб.
28. Міжнаціональний конфлікт як соціокультурна і політична проблема.
29. Конфлікти в організації: трудовий, професійний, адміністративний.
30. Специфіка сімейно-побудових конфліктів.
31. Сутність політичного конфлікту, його різновиди.
32. Механізм розгортання політичного конфлікту. Проблема політичної напруженості в суспільстві.
33. Соціально-політична криза: спричиненість та особливості протікання.
34. Роль влади в управлінні політичними конфліктами. Конфлікт і консенсус як способи їх розв'язання.
35. Державно-правовий і політико-правовий конфлікт: загальна характеристика.
36. Сутність правового конфлікту; співвідношення конфлікту і правопорушення.
37. Класифікації правових і юридичних конфліктів.
38. Характеристика конфлікту як соціального феномену.
39. Особливості динаміки та специфічні механізми правового конфлікту.
40. Правові аспекти в структурі протікання і розв'язання соціальних конфліктів.
41. Глобальні конфлікти цивілізації: джерела, форми реалізації.

42. Конфліктна ситуація, її сутність та етапи.
43. Соціальна напруженість: показники і стадії розвитку.
44. Динаміка розвитку конфлікту: фази та етапи.
45. Ескалація і генералізація конфлікту. Реверсія в конфліктній взаємодії.
46. Політичні, соціальні та правові моделі управління конфліктом.
47. Суб'єктивна складова конфлікту; мотивація учасників конфлікту.
48. Характеристика ролей учасників конфлікту. Аналіз соціального статусу (чи інституційного положення) учасників конфлікту.
49. Суб'єктивні ресурси конфліктуючих сторін.
50. Основні моделі конфліктної поведінки.
51. Насильство у конфлікті; соціально-правова оцінка.
52. Закінчення конфлікту: способи та варіації.
53. Політичні шляхи розв'язання соціальних конфліктів.
54. Стратегії виходу з конфлікту; тактики конфліктного протистояння.
55. Культурно-етичні та неформальні підходи у попередженні та вирішенні конфліктних ситуацій.
56. Правові інститути і процедури врегулювання конфліктів (державницькі, конституційні, судові, арбітражні, адміністративні, міжнародно-правові).
57. Розв'язання конфліктів: шляхи, засоби, технології.
58. Конфлікт у суспільстві та напрямки його вирішення.
59. Управління конфліктом: сутність, етапи, принципи.
60. Соціальні технології запобігання конфліктним ситуаціям. Прогнозування конфліктів.
61. Міжгрупові конфлікти.
62. Конфлікт у суспільстві та напрямки його вирішення.
63. Соціально-психологічна діагностика конфлікту.
64. Конфлікт як складне соціальне явище. Ознаки конфлікту.
65. Об'єкт, суб'єкт та предмет конфлікту.
66. Конфлікт і його залежність від конфліктної ситуації.
67. зміст і особливості між групових конфліктів та конфліктів між особистістю і групою.
68. Динаміка соціального конфлікту.
69. Зміст і умови застосування компромісу у розв'язанні соціальних конфліктів.
70. Переговори як універсальний метод розв'язання соціальних конфліктів.
71. Конфлікти у суспільстві.
72. Економічні конфлікти.
73. Соціальні конфлікти.
74. Конфлікти у духовній сфері суспільства.
75. Основа політичного конфлікту.
76. Позитивна і негативна роль конфлікту у суспільстві.
77. Причини виникнення соціального конфлікту.
78. Типологія політичного конфлікту.
79. Політичні кризи.

80. Шляхи розв'язання політичних конфліктів.
81. Межі конфлікту. Роль третіх осіб в розвит-ку конфлікту.
82. Функції конфліктів в суспільстві. Функціональні і дисфункціональні наслідки конфліктів.
83. Основні типології конфліктів. Типологія за сферами. Інші типології конфліктів.
84. Класифікація конфліктів за джерелом виникнення, за змістом, за значущістю, за типом розв'язання, за формою виявлення, за типами стосунків, за наслідками.
85. Структурні елементи конфлікту.
86. Динамічні елементи конфлікту.
87. Концепції депривації. Конфлікт інтересів і цінностей.
88. Основні учасники конфліктів: протиборчі сторони, підбурювачі, посередники.
89. Роль третіх осіб в розвитку конфлікту.
90. Функції конфліктів у суспільстві.

Приклад білету до заліку

Чорноморський національний університет ім. Петра Могили

Другий (магістерський) рівень вищої освіти
Галузь знань: 05 – Соціально-поведінкові науки
Спеціальність: 053 «Психологія»

Навчальна дисципліна – **Соціальні та політичні конфлікти**

ЗАЛІКОВИЙ БІЛЕТ №

1. Поняття соціального конфлікту (5 балів).
2. Види конфліктів у духовній сфері (5 балів).
3. Політична боротьба, її основні принципи (10 балів).
4. Приклад соціального конфлікту в Україні (10 балів).

Затверджено на засіданні кафедри психології. Протокол № 1 від «27» серпня 2020 року

Завідувач кафедри, професор

Лисенкова І. П.

Упорядник, доцент кафедри

Хоржевська І.М.

7. Критерії оцінювання та засоби діагностики результатів навчання **Денна форма навчання**

№	Вид діяльності (завдання)	Максимальна кількість балів
---	---------------------------	-----------------------------

1	Відповіді на групових заняттях	30 (2*15)
2	Написання есе з теми «Науковий конфлікт у психологічній науці».	15
3	Підготовка та написання контрольних робіт	15 (5*3)
4	Підготовка презентації до теми з дисципліни.	10
5	Складання заліку	30
	Всього	100

Заочна форма навчання:

№	Вид діяльності (завдання)	Максимальна кількість балів
1	Відповіді на групових заняттях	20 (4*5)
2	Написання есе з теми «Науковий конфлікт у психологічній науці».	22
3	Підготовка та написання контрольних робіт	15 (5*3)
4	Підготовка презентації до теми з дисципліни.	13
5	Складання заліку	30
	Всього	100

Оцінювання знань студента під час заліку здійснюється за 100-бальною шкалою, прийнятою у ЧНУ імені Петра Могили.

Оцінка «**Відмінно**» - **90-100 балів** ставиться за умов, якщо студент дав лаконічні і ґрунтовні відповіді на всі запропоновані йому питання. Відповідь свідчить, що студент вільно володіє всім матеріалом курсу, передбаченим робочою програмою, при тому, він має не розрізненні знання окремих тем курсу, а володіє ним комплексно. Студент уміє аргументувати свою відповідь, навести необхідні докази, приклади; аналізувати запропоновані ситуації, посиляючись на джерела інформації. Студент розуміє значимість відповідних знань для особистого життя та для майбутньої професійної діяльності, підтверджуючи це конкретними прикладами.

Найвища оцінка ставиться також за вміння наводити протилежні підходи до оцінки тих чи інших феноменів, співставлення різних наукових позицій, уміння вести полеміку з дослідниками. Під час відповіді студент має продемонструвати не репродуктивну, а творчу розумову діяльність.

Оцінка «Добре» - **75-89 балів** ставиться за умов, якщо студент викладає відповідь на кожне питання логічно, розкриваючи основний зміст. Разом з тим, відповіді не вистачає ґрунтовності, всебічності, деякі важливі нюанси пропущені. При доборі та наведенні фактів та прикладів студент припускається незначних помилок. В той же час, студент не розуміє актуальності висвітлюваних питань. У висловлюванні власної думки зустрічаються певні неточності. Висновки не носять повного та логічного підсумку.

Оцінка «Задовільно» - **60-74 балів** виставляється студенту в разі, якщо він не повністю розкрив питання, або не відповів на деякі з них, що свідчить про відсутність повного комплексного засвоєння матеріалів курсу (знає лише певні теми). Відсутня ґрунтовність у розгляді питань, порушується логіка викладу питання. Студент не вміє аналізувати матеріал, не розуміє актуальність проблеми для сьогоденного дня. Аргументація відповіді слабка, вибіркова, мають місце суттєві помилки у використанні фактичного матеріалу. Висновки не відбивають суті питання, або відсутні.

Оцінка «Незадовільно» - **21-60 балів** виставляється студенту в разі, коли кожне з питань висвітлено поверхнево, або не висвітленими залишаються більшість питань. В процесі висвітлення питань допущені значні помилки, студент не знає, або плутає фактичний матеріал, не здатний аналізувати основні проблеми, не демонструє творчої розумової діяльності. Власна думка і висновки відсутні.

8. Рекомендовані джерела інформації

8.1. Основна література

1. Власова О.І. Соціальна психологія організацій та управління: [Підручник] / О.І. Власова, Ю.В. Никоненко. – К.:Центр учбової літератури, 2010.– 398 с.
2. Долинська Л.В. Психологія конфлікту: [Навч. посібник] / Л.В. Долинська, Л.П. Матяш-Заяц. – К.:Каравела, 2010.– 304 с.
3. Жаворонкова Г.В. Управління конфліктами: [Навч. посібник] / Г.В.Жаворонкова, О.М.Скібіцький, Т.В.Сівашенко. – К.: Кондор, 2011. – 172 с.
4. Скібіцька Л.І. Конфліктологія:[Навч. посібник] / Л.І. Скібіцька. – К.: Кондор, 2009.– 384 с.
5. Тихомирова Є.Б. Конфліктологія та теорія переговорів: [Підручник] / Є.Б.Тихомирова, С.Р.Постоловський. – Суми: Університетська книга, 2008. – 240 с.
6. Цюрупа М.В. Основи конфліктології та теорії переговорів: [Навч. посібник] / М.В. Цюрупа – К.: Кондор, 2009.– С. 5-132.
7. Яхно Т.П. Конфліктологія та теорія переговорів:[Навч. посібник] / Т.П. Яхно, І.О. Куревіна.– К.:Центр учбової літератури, 2012.– 168 с.

8.2. Додаткова література

1. Бобровник С. Специфіка прояву компромісу і конфлікту в межах соціальних інститутів / С. Бобровник // Право України, 2009. –№ 12.– С.144-150.
2. Карамушка Л.М. Дослідження особливостей психологічної готовності менеджерів освіти до взаємодії з персоналом в умовах конфлікту / Л.М. Карамушка, Т.М. Дзюба // Практична психологія та соціальна робота, 2011. – № 8.– С. 1-10.
3. Кириленко А.І. Конфлікти між учителями й учнями. Способи їх розв'язання / А.І. Кириленко // Шкільному психологу. Усе для роботи, 2011. –№ 4.– С. 24-29.
4. Климчук В. Мотиваційні конфлікти особистості: модель психологічної допомоги / В. Климчук // Практична психологія та соціальна робота, 2013. –№8.– С. 17-21.
5. Лимар Л.В. Основні чинники конфліктів в системі відносин "Лікар-Пацієнт" / Л.В. Лимар // Практична психологія та соціальна робота, 2010. –№ 5.– С. 50-54.
6. Скороходько К.В. Вплив рівня децентрації на вибір стилю поведінки у конфлікті у ранньому юнацькому віці / К.В. Скороходько // Практична психологія та соціальна робота, 2012. –№3.– С. 34-37.
7. Хабайлюк В.В. Особливості суперечливих стосунків між батьками та дітьми підліткового віку/ В.В. Хабайлюк // Практична психологія та соціальна робота, 2012. –№3.– С. 37-40.
8. Ходарєв Д. Роль керівника у процесі управління конфліктами в педагогічному колективі / Д. Ходарєв // Управління школою, 2011. – № 13-15.– С. 60-65.

8.3. Інформаційні ресурси

1. <http://chitalka.info>
2. <http://pidruchniki.ws>
3. <http://studentam.net.ua/>